

ΠΕΡΙ ΕΞΟΡΥΚΤΙΣΜΟΥ

Με αφορμή το ανοικτό μέτωπο της εξόρυξης χρυσού στις Σκουριές και άλλες περιοχές της ΒΑ Χαλκιδικής, παραθέτουμε ένα άρθρο για τον εξορυκτισμό, όχι ως μια παροδική τάση του σύγχρονου (και όχι μόνο) καπιταλισμού, αλλά ως ένα συνεκτικό οικονομικό και αναπτυξιακό μοντέλο που ήδη εφαρμόζεται σε πολλές χώρες κυρίως της Λ. Αμερικής. Το κείμενο, αποτελεί μια θεωρητική βάση για τη μελέτη των εξορυκτικών δραστηριοτήτων και των συνεπειών τους σε περιβαλλοντικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο.

του Γιώργου Βελεγράκη

Η εξόρυξη μεταλλευμάτων ως παράγοντας περιφερειακής / εθνικής ανάπτυξης ήταν και είναι αντικείμενο ερευνητικού και πολιτικού ενδιαφέροντος για το μεγαλύτερο μέρος της μεταπολεμικής περιόδου παγκόσμια. Το επιχείρημα είναι φαινομενικά απλό: «Μετατρέψτε τον ορυκτό σας πλούτο σε κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη». Πολύ συχνά χρησιμοποιείται το σχήμα του «κρυμμένου θησαυρού» που απλά έχει ανάγκη από κεφάλαιο και τεχνολογία για να έρθει στην επιφάνεια. Το σχήμα αυτό ακολουθείται από μια επιχειρηματολογία που υποστηρίζει ότι τα οφέλη από τις εξορυκτικές δραστηριότητες διαχέονται ενιαία στην κοινωνία και τα απολαμβάνουν όλοι: Οι τοπικές κοινωνίες γιατί αυξάνουν την τοπική απασχόληση, τα κράτη διότι κερδίζουν έσοδα από τη φορολογία αυτών των δραστηριοτήτων. Οι ταξικές διαφοροποιήσεις και οι τοπικές ιδιαιτερότητες φαίνεται να απουσιάζουν «καθώς όλοι έχουν κερδίζουν» από την εκμετάλλευση των ορυκτών πόρων. «Αυτόματα» θα ανοίξουν χιλιάδες θέσεις εργασίας, θα αυξηθεί η παραγωγική δραστηριότητα της εκάστοτε χώρας και θα «αναπτυχθεί». Αυτή η θεώρηση φαίνεται να ήταν καθοριστική σε πολλά εθνικά πλαίσια αναπτυξιακής πολιτικής κατά τον 20^ο αιώνα, ανεξάρτητα από τον ιδεολογικό προσανατολισμό τους. Η εκμετάλλευση των ορυκτών πόρων ήταν και είναι κεντρικής σημασίας για τις εθνικές/περιφερειακές αναπτυξιακές φαντασιώσεις περιοχών πολύ διαφορετικών μεταξύ τους από το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Νορβηγία και την Κίνα μέχρι τη Βραζιλία, τη Βενεζουέλα, τη Βολιβία και τη Νιγηρία.

Ο όρος εξορυκτισμός, λοιπόν, είναι εκείνο το οικονομικό και αναπτυξιακό μοντέλο που προσανατολίζει την οικονομία μιας χώρας ή μιας περιοχής προς την εξόρυξη και την εξαγωγή πρώτων υλών ως το σχεδόν αποκλειστικό πεδίο οικονομικής δραστηριότητας. Κατά τον Acosta ο εξορυκτισμός είναι ένας τρόπος καπιταλιστικής συσσώρευσης ο οποίος είναι συνδεδεμένος με την ανάπτυξη του καπιταλισμού και κυρίως με την κατάκτηση και τον αποικισμό περιοχών πλούσιων σε πρώτες ύλες. Συνεπώς, ο εξορυκτισμός αναφέρεται σε εκείνες τις δραστηριότητες που αφαιρούν μεγάλες ποσότητες φυσικών πόρων που δεν υποβάλλονται σε τοπική επεξεργασία -ή επεξεργάζονται μόνο σε περιορισμένο βαθμό- και τελικά εξάγονται. Κατά τον ίδιο ο εξορυκτισμός δεν περιορίζεται στα ορυκτά ή το πετρέλαιο, αλλά έχει εφαρμογή και στη γεωργία, στη δασοκομία και την αλιεία^[1].

Η Svampa θεωρεί ότι ο εξορυκτισμός είναι κατανοητός τόσο ως στρατηγική συσσώρευσης όσο και ως αναπτυξιακή πολιτική όχι μόνο με βάση την υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων αλλά και με βάση «την επέκταση του κεφαλαίου προς πόρους -π.χ. ορυκτά- και περιοχές που προηγουμένως θεωρούνταν μη αποδοτικοί-ές». Ο Gudynas από πλευρά του θεωρεί ότι ο εξορυκτισμός είναι ένα μοντέλο ανάπτυξης με μακρά ιστορία που όμως αναζωπυρώθηκε και ενισχύθηκε μέσα στο νεοφιλελευθερισμό. Στο νεοφιλελεύθερο πλαίσιο, η υποχώρηση των κρατικών οικονομικών πολιτικών έναντι αυτών που καθορίζεται από τις -πολυεθνικές- ιδιωτικές επιχειρήσεις έδωσε την απαιτούμενη ελευθερία στις τελευταίες να κινηθούν επιθετικότερα και εντονότερα προς εξορύξεις πρώτων υλών κυρίως στον παγκόσμιο Νότο.

Οι παραπάνω συγγραφείς αναγνωρίζουν και μια σημαντική ιστορική και αναλυτική διάκριση μεταξύ εξορυκτισμού και νέο-εξορυκτισμού, με τον δεύτερο να αναπτύσσεται τα τελευταία χρόνια ειδικά στις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Ο νέο-εξορυκτισμός αναφέρεται σε εκείνες τις εθνικές κυβερνήσεις που χρησιμοποιούν τα έσοδα από τις εξορυκτικές δραστηριότητες για να καταπολεμήσουν τη φτώχεια και για να βελτιώσουν την υλική ευημερία ευρύτερων κομματιών του πληθυσμού. Βασικά χαρακτηριστικά του νέο-εξορυκτισμού είναι η μερική απόρριψη των νεοφιλελεύθερών πολιτικών που συνδέονται με τις εξορύξεις -δηλαδή κυρίως η απορρύθμιση και η ιδιωτικοποίηση-, η μερική εθνικοποίηση των εν λειτουργία εξορυκτικών βιομηχανιών, τον ισχυρότερο έλεγχο των πόρων και των κερδών από την εξόρυξή τους και την ανάπτυξη κοινωνικοπολιτικών προγραμμάτων με τα έσοδα από την εξορυκτική βιομηχανία. Ο πυρήνας, βέβαια του εξορυκτικού μοντέλου που επιτάσσει την εξόρυξη μεγάλης ποσότητας πρώτων υλών και τη μη επεξεργασία τους στον τόπο και τη χώρα εξόρυξης αλλά την εξαγωγή τους -προς τις βιομηχανίες του παγκόσμιου Βορρά- δεν αναίρειται.

Παραδείγματα αυτής της μετα-νεοφιλελεύθερης μορφής εξορυκτισμού εντοπίζονται στη Βραζιλία, στην Αργεντινή και την Ουρουγουάη υπό τις κυβερνήσεις των «αριστερών φιλελευθέρων» και στη Βολιβία, το Εκουαδόρ και τη Βενεζουέλα υπό «της αριστερές ή προοδευτικές κυβερνήσεις». Ο Lander έχει κάνει, για παράδειγμα μια ενδελεχή ανάλυση της ανάπτυξης του τσαβισμού από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, σε πλήρη αντιστοιχία με την εντατικοποίηση της εξόρυξης πετρελαίου και την παράλληλη ανάπτυξη κοινωνικών προγραμμάτων στις περιοχές εξόρυξης.

Καθώς ο (νέο-)εξορυκτισμός δεν είναι μόνο μια στρατηγική συσσώρευσης αλλά ένα ολόκληρο μείγμα αναπτυξιακών πολιτικών -ή έστω αφηγήσεων για την ανάπτυξη-, επιδιώκει να διευρύνει συνεχώς τη «νομιμοποίηση» του. Αυτή τη νομιμοποίηση ο κλασικός εξορυκτισμός την αντλεί κυρίως από τις πολιτικές και τις θεσμοθετήσεις για την «κοινωνική εταιρική ευθύνη». Αντιθέτως, ο νέο-εξορυκτισμός αντλεί τη νομιμοποίηση του σε έναν πατριωτικό και αντιμπεριαλιστικό λόγο κατά τον οποίο οι εξορύξεις γίνονται «από τους ανθρώπους για τους ανθρώπους». Ο νέο-εξορυκτισμός μπορεί να χαρακτηριστεί τελικά ως μια «εθνικό-λαϊκίστικη στρατηγική συσσώρευσης και μια πηγή πολιτικής νομιμοποίησης» καθώς η αιτιολόγηση για τις συνεχιζόμενες μεγάλης κλίμακας εξορύξεις εδράζεται πλέον «στην ανάγκη υπεράσπισης της εθνικής ανάπτυξης, την κυριαρχίας και της κοινωνικής διανομής» (Brand et al., 2016: 130).

Στην πράξη ο εξορυκτισμός συνεχίζει να λειτουργεί ως ένας «νεοαποικιακός μηχανισμός εξόρυξης πόρων από τον παγκόσμιο Νότο και παροχής πιστώσεων στον παγκόσμιο Βορρά» καθώς ανεξαρτήτως του τρόπου ανάπτυξης και εφαρμογής του -ακόμα και υπό αριστερό ή φιλοπροοδευτικό πρόσημο- η ουσία του μοντέλου παραμένει αναλλοίωτη. Και αυτό πραγματοποιείται σε αποσύνδεση με τη βιωσιμότητα των εξορυκτικών έργων, τις αρνητικές επιδράσεις στο τοπικό επίπεδο ή ακόμα και με την πιθανή εξάντληση των φυσικών πόρων. Το ίδιο το μοντέλο του εξορυκτισμού ως μοντέλο ανάπτυξης, συνοδεύεται από μια σειρά από «ασθένειες» ή «παθογένειες» που ιστορικά δεν φαίνεται να θεραπεύονται καθώς είναι σύμφυτες με το ίδιο το μοντέλο.

Οι περιβαλλοντικές -και όχι μόνο- επιπτώσεις των εξορυκτικών δραστηριοτήτων

Με την «άνθηση» των εξορύξεων την τελευταία δεκαετία, οι αρνητικές κοινωνικο-περιβαλλοντικές επιπτώσεις των εξορυκτικών δραστηριοτήτων έχουν ενταθεί και έχουν γίνει αισθητές σε πολλές περιοχές του κόσμου. Αυτό προήλθε από την επέκταση των δραστηριοτήτων εξόρυξης, λόγω της μεγάλης ζήτησης, ενός μεγάλου κύκλου υψηλών τιμών των βασικών μετάλλων -που προηγήθηκε της τρέχουσας οικονομικής κρίσης- και ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για τη χρηματοδότηση της εξορυκτικής βιομηχανίας. Υπάρχει ολοένα

και μεγαλύτερη αναγνώριση ότι η εξόρυξη ορυκτών έχει υψηλό κοινωνικό και περιβαλλοντικό κόστος και ότι τα οικονομικά οφέλη -σε ότι αφορά την απασχόληση, τα έσοδα και τις επενδύσεις- αποδεικνύονται ανεπαρκή για να αντισταθμίσουν τις αρνητικές της επιπτώσεις. Η απομάκρυνση των τοπικών κοινοτήτων από τους τόπους εξόρυξης, η υποβάθμιση ή και αφανισμός παραδοσιακών παραγωγικών δραστηριοτήτων, η αποψίλωση των δασών και η ρύπανση των υδάτινων συστημάτων και των εδαφών είναι μόνο μερικά από τα τεκμηριωμένα αποτελέσματα σε διάφορους τόπους εξόρυξης παγκοσμίως.

Το κράτος διαδραματίζει βασικό ρόλο στην εξόρυξη ορυκτών: οι κανόνες για την πρόσβαση σε πόρους και τα δικαιώματα ιδιοκτησίας παραμένουν αυστηρά υπό τον έλεγχο του. Τον ίδιο έλεγχο έχει στους νόμους που διέπουν τις άμεσες ξένες επενδύσεις -ιδιαίτερα κομβικές στην εξορυκτική βιομηχανία καθώς αυτή διευθύνεται κυρίως από εταιρείες στον παγκόσμιο Βορρά και πραγματοποιείται σε τόπους του παγκόσμιου Νότου- τη φορολογία και τις διανεμητικές και αναπτυξιακές πολιτικές που σχετίζονται με τον κλάδο. Εξάλλου, το κράτος επικαλείται και χρησιμοποιείται ως κύριος διαιτητής των σχέσεων μεταξύ των επιχειρήσεων εξόρυξης, των εργαζομένων και των τοπικών κοινοτήτων.

Κατά την περίοδο του νεοφιλελευθερισμού, ο ρόλος αυτός υπονομεύθηκε από τη λογική της ρυθμιστικής εποπτείας -δηλαδή με την ανάπτυξη των λεγόμενων Ανεξάρτητων Ρυθμιστικών Αρχών που δεν είναι κρατικές-, την εντεινόμενη πολιτική πίεση που μπορούν να ασκούν οι εταιρείες στις κρατικές υπηρεσίες και την ανικανότητα άμβλυνσης των κοινωνικοπεριβαλλοντικών επιπτώσεων που προκύπτουν από τις εξορύξεις. Επίσης, παρατηρούνται σχεδόν μόνιμα κενά στις εκθέσεις αξιολόγησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων όπως καταγράφονται στις Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων -ΜΠΕ- και υποβαθμισμένες διαβουλεύσεις με τις τοπικές κοινότητες που επηρεάζονται άμεσα από τις εξορύξεις καθώς και με τους εργαζόμενους. Εξάλλου, η νομιμότητα και η νομιμοποίηση των συμβάσεων παραχώρησης εκτάσεων προς εκμετάλλευση από τα κράτη προς τις εξορυκτικές επιχειρήσεις πολλές φορές τίθενται υπό αμφισβήτηση καθώς αναδεικνύονται ανταγωνιστικές απαιτήσεις από τις τοπικές κοινωνίες -κυρίως ως προς την τοπική ανάπτυξη- ενώ τα φορολογικά έσοδα από τα κράτη είναι μειωμένα.

Οι μεταλλευτικές δραστηριότητες εξακολουθούν να είναι καταστροφικές για το περιβάλλον. Οι δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις των εξορύξεων παραμένουν βασική πηγή εντάσεων μεταξύ των κρατών, των τοπικών κοινοτήτων και των εξορυκτικών εταιρειών. Οι αρνητικές επιπτώσεις που παρατηρήθηκαν περιλαμβάνουν την αποψίλωση δασών, τη ρύπανση των υδατικών αποθεμάτων και της γεωργικής γης και τη μη ολοκληρωμένη και βιώσιμη απόθεση των αποβλήτων της εξόρυξης. Η αυξανόμενη χρήση χημικών ουσιών όπως το κυάνιο, το αρσενικό και το θείο στην τήξη μεταλλικών συμπυκνωμάτων οδηγεί στην περαιτέρω παραγωγή ιδιαίτερα τοξικών και επικίνδυνων αποβλήτων και αερίων εκπομπών.

Παρατηρείται έλλειψη κρατικής ικανότητας ή προθυμίας να εξασφαλιστεί η συμμόρφωση της εξορυκτικής βιομηχανίας με τους κοινωνικοπεριβαλλοντικούς κανονισμούς. Υπάρχουν τρεις κύριοι λόγοι για αυτό. Πρώτον, η νομοθεσία για τις μεταλλευτικές δραστηριότητες και τις περιβαλλοντικές πολιτικές παραμένει ελλιπής και δεν υπάρχουν αυστηρές νομικές διατάξεις για την παρακολούθηση, τη μείωση και την αντιστροφή των επιπτώσεων που συνδέονται με τη μεταλλευτική βιομηχανία. Δεύτερον, οι κρατικοί θεσμοί που είναι επιφορτισμένοι με την τήρηση των κοινωνικοπεριβαλλοντικών κανονισμών -ιδιαίτερα σε τοπικό επίπεδο- δεν διαθέτουν οικονομικούς πόρους, εκπαιδευμένο προσωπικό και τεχνικά μέσα για την ορθή εξέταση των περιβαλλοντικών εκθέσεων των μεταλλευτικών βιομηχανιών και την αποτελεσματική διεξαγωγή των επιθεωρήσεων. Τρίτον, τα κράτη δεν επιθυμούν να απειλήσουν τα συμφέροντα των εταιρειών λόγω της άμεσης και έμμεσης οικονομικής

εξάρτησης πολλών κρατικών φορέων σε εθνικό και τοπικό επίπεδο από τις εξορυκτικές δραστηριότητες και τις επενδύσεις στον τομέα.

Η συμβολή της μεταλλευτικής βιομηχανίας στην διεύρυνση του ΑΕΠ δεν αντισταθμίζει τις αρνητικές κοινωνικοπεριβαλλοντικές της επιπτώσεις. Η εξορυκτική βιομηχανία αντιμετωπίζεται συχνά από τα κράτη ως στρατηγικός πυλώνας των όποιων αναπτυξιακών πολιτικών. Η υπόθεση ότι η εξόρυξη είναι καλή για την ανάπτυξη, ωστόσο, είναι ιδιαίτερα προβληματική. Πρώτον, η συμβολή της βιομηχανίας στα κρατικά έσοδα είναι πολύ μικρή σε σχέση με τη συνολική αξία των παραγόμενων ορυκτών και τη συνολική αξία των κερδών του κλάδου. Προκειμένου να προσελκύσουν ξένες επενδύσεις, οι χώρες προσφέρουν στις επιχειρήσεις πολύ ευνοϊκές συνθήκες -ιδιαίτερα χαμηλές φορολογικές επιβαρύνσεις και δικαιώματα εκμετάλλευσης- οι οποίες, εξασφαλίζουν μεν βραχυπρόθεσμα εισροή συναλλάγματος αλλά αντισταθμίζουν ελάχιστα τις κοινωνικοπεριβαλλοντικές επιπτώσεις. Τρίτον, ο κυκλικός χαρακτήρας της εξόρυξης καθιστά τα οικονομικά της κέρδη εξαιρετικά άνισα χρονικά και γεωγραφικά. Η εξορυκτική δραστηριότητα τείνει να ακολουθεί κύκλους άνθησης και πτώσης που επηρεάζονται από τις διεθνείς τιμές των βασικών εμπορευμάτων και τις χρηματαγορές στις οποίες τα κράτη έχουν περιορισμένο έλεγχο. Αυτό καθιστά τις οικονομικές συνεισφορές του κλάδου αβέβαιες μακροπρόθεσμα και δημιουργεί κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα που συνδέονται με την -αναγκαία στους «κανόνες» λειτουργίας του κλάδου- επέκταση και κλιμάκωση των δραστηριοτήτων.

Τα δικαιώματα των τοπικών κοινοτήτων συχνά αγνοούνται ή παραβιάζονται. Αυτό είναι ιδιαίτερα εμφανές λαμβάνοντας υπόψη τα εξής: Πρώτον, το δικαίωμα των τοπικών πληθυσμών να διαβουλεύονται και να συμμετέχουν στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων σχετικά με τις εξορυκτικές δραστηριότητες και τις συναφείς πολιτικές δεν εξασφαλίζεται. Δεύτερον, το δικαίωμα συμμετοχής στα -οικονομικά κυρίως- οφέλη που προκύπτουν από την εξόρυξη καθώς και η επαρκής αποζημίωση για τις κοινωνικοπεριβαλλοντικές διαταραχές -σε περίπτωση που κάτι τέτοιο ζητείται- επίσης δεν εξασφαλίζεται. Αυτά τα δύο πρώτα σύνολα δικαιωμάτων είναι ιδιαίτερα σημαντικά στην περίπτωση δραστηριοτήτων εξόρυξης σε αυτόχθονες περιοχές, όπως καθορίστηκαν από τη σύμβαση 169 του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας –ILO[2]. Τρίτον, το δικαίωμα πρόσβασης σε πληροφορίες σχετικά με τα έργα εξόρυξης και τις επιπτώσεις τους, όπως οι αξιολογήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων και άλλα νομικά και τεχνικά έγγραφα πολλές φορές καταστρατηγείται. Τέλος, οι τοπικές κοινότητες εκτίθενται στην απειλή βίας, τόσο από τους εργαζόμενους στα μεταλλεία, όσο και από την ιδιωτική ασφάλεια ή τις κρατικές αστυνομικές δυνάμεις. Αυτό συνοδεύεται από μια τάση προς τη νομική και διακριτική ποινικοποίηση της διαμαρτυρίας και της αντίδρασης ενάντια στις οικονομικές δραστηριότητες που θεωρούνται «στρατηγικής σημασίας», όπως οι εξορύξεις.

Η ασφάλεια της εργασίας καθώς και οι απαιτήσεις των εργαζομένων στην εξορυκτική βιομηχανία για εργασιακά δικαιώματα και υψηλότερους μισθούς δεν αντιμετωπίζονται επαρκώς. Η εργασία αποτελεί κρίσιμο στοιχείο στις εξορυκτικές δραστηριότητες αλλά παραμένει και ένα από τα πιο ευάλωτα. Οι μεταλλεργάτες εργάζονται σε μερικές από τις πιο αφιλόξενες συνθήκες: σε ακραία υψηλές θερμοκρασίες, σε μεγάλα υψόμετρα ή σε εκατοντάδες μέτρα κάτω από τη γη. Η ασφάλεια της εργασίας παραμένει ακόμα υπό τον πλήρη έλεγχο και τη διακριτική ευχέρεια της εκάστοτε εταιρείας εξόρυξης. Ιδιαίτερα σήμερα, που οι εξορυκτικές βιομηχανίες ακολουθούν μια στρατηγική χαμηλού λειτουργικού κόστους, η ασφάλεια των εργαζομένων στους τόπους εξόρυξης τίθεται πολλές φορές υπό αμφισβήτηση. Σε διεθνές επίπεδο η σύμβαση 176 του ILO[3] που αφορά στην ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων στα μεταλλεία, δεν έχει επικυρωθεί από μια σειρά από χώρες συμπεριλαμβανομένων των ισχυρών χωρών στην εξορυκτική βιομηχανία. Συνεπώς τα διεθνή

μέτρα και πρότυπα για την πρόληψη τραυματισμών και θανατηφόρων ατυχημάτων στις εξορυκτικές δραστηριότητες δεν πληρούνται σε πολλές περιπτώσεις ή πληρούνται μόνο μερικώς. Οι μεταλλεργάτες είναι επίσης οι πρώτοι που βιώνουν το μεγάλο βάρος των πτώσεων στις τιμές των βασικών προϊόντων και μετάλλων, καθώς οι επιχειρήσεις εξόρυξης θεωρούν τις απολύσεις ως ένα από τα πιο άμεσα και αποτελεσματικά μέτρα για τη μείωση του λειτουργικού κόστους. Η έλλειψη εργασιακής ασφάλειας και οι χαμηλοί μισθοί συνεχίζουν να αποτελούν τους βασικούς μοχλούς των αναταραχών του εργατικού δυναμικού στην εξορυκτική βιομηχανία και αποτελούν βασικά σημεία σύγκρουσης γύρω από την εξόρυξη ορυκτών γενικότερα.

Αυτός ο τύπος οικονομίας, η εξορυκτική οικονομία, με υψηλή ζήτηση κεφαλαίου και εργασίας συχνά λειτουργεί με λογική θύλακα, δηλαδή χωρίς ενσωμάτωση της εξαγωγής πρώτων υλών στην υπόλοιπη οικονομία. Συνεπώς το παραγωγικό και αναπτυξιακό μοντέλο παραμένει ευάλωτο στις διακυμάνσεις της παγκόσμιας αγοράς και κυρίως στις διακυμάνσεις των τιμών των μεταλλευμάτων. Συνεπώς οι χώρες που προσφέρουν σχεδόν αποκλειστικά στις παγκόσμιες αγορές πρώτες ύλες μέσω εξορύξεων εξαρτώνται απόλυτα από την παγκόσμια ζήτηση. Το ανησυχητικό είναι ότι οι χώρες που εξαγουν πρώτες ύλες, με την πάροδο του χρόνου παρουσιάζονται μη ικανές να διαμορφώσουν μια βιώσιμη σχέση μεταξύ ποσότητας παραγωγής και τιμών, καθώς δεν ελέγχουν την τιμολόγηση.

Τέλος, ιδιαίτερης σημασίας στις εξορυκτικές δραστηριότητες και οικονομίες είναι η διαδικασία που είναι γνωστή ως «ολλανδική ασθένεια –Dutch disease». Πρόκειται για μια διαδικασία που «μολύνει» χώρες που εξαγουν πρώτες ύλες και η ξαφνική αύξηση των τιμών ή η ανακάλυψη νέων κοιτασμάτων οδηγεί σε μια άνθηση των εξαγωγών. Η παραμόρφωση στην οικονομία αυτής της χώρας αποκαλύπτεται στη σύστημα σύγκρισης των τιμών και των αξιών των προϊόντων. Οι ροές των επενδύσεων κινούνται γρήγορα προς εκείνους τους τομείς που επωφελούνται από την άνθηση των εξαγωγών, συμπεριλαμβανομένων και των μη εμπορεύσιμων στο διεθνές εμπόριο προϊόντων -π.χ. κατασκευαστικός τομέας. Την ίδια στιγμή, εμφανίζεται μια ραγδαία μείωση της παραγωγής εκείνων των εμπορεύσιμων προϊόντων που δεν επωφελούνται από την άνθηση, επειδή μπορούν να εισαχθούν φθηνότερα. Και μπορούν να εισαχθούν φθηνότερα καθώς το εθνικό νόμισμα έχει αυξήσει τη συναλλαγματική του αξία λόγω της έκρηξης των εξαγωγών. Μετά όμως την άνθηση -η οποία διαρκεί για περιορισμένη περίοδο- υπάρχει αδυναμία ευελιξίας στην διαμόρφωση μιας βιώσιμης σχέσης μεταξύ τιμών των βασικών προϊόντων εντός της χώρας και των μισθών ή του εισοδήματος του πληθυσμού με αποτέλεσμα εσωτερική υποτίμηση, ραγδαίο πληθωρισμό και ανάγκη για δομικές οικονομικές και δημοσιονομικές προσαρμογές που συνοδεύονται κυρίως από μείωση κοινωνικών παροχών.

[1] Μάλιστα ο Acosta για να δικαιολογήσει τη χρήση του όρου και στη γεωργική παραγωγή πέραν της εξόρυξης χρησιμοποιεί το παράδειγμα της Κολομβίας και της μονοκαλλιέργειας φυτειών καφέ και της εξαγωγής του προς άλλες χώρες όπου και επεξεργάζεται.

[2] Βλ. «C169 – Indigenous and Tribal Peoples Convention, 1989 (No. 169)», http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_COD E:C169

[3] Βλ. «C176 – Safety and Health in Mines Convention, 1995 (No. 176)», http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_COD E:C176